

УДК 330.322:005.8:621.3:004

DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.214.230-240>**Якобчук В.П.**

кандидат економічних наук
Поліський національний університет
Yakobchuk Valentyna
PhD in Economic Sc.
Polissia National University
<https://orcid.org/0000-0003-2147-7994>

Булуй О.Г.

кандидат економічних наук
Поліський національний університет
Buluy Oleksiy
PhD in Economic Sc.
Polissia National University
<https://orcid.org/0000-0003-3368-4835>

Плотнікова М.Ф.

кандидат економічних наук
Поліський національний університет
Plotnikova Mariia
PhD in Economic Sc.
Polissia National University
<https://orcid.org/0000-0003-2852-3009>

ВETERАНСЬКА ПОЛІТИКА ТА ЕКОНОМІЧНА РЕІНТЕГРАЦІЯ У СТАЛОМУ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА ГРОМАД

Наразі ветеранське підприємництво має розглядатися не лише як форма самозайнятості, а як інструмент відновлення людського капіталу, створення робочих місць, розвитку територіальних громад і формування нових локальних економічних екосистем. У післявоєнній трансформації України ветеранське підприємництво має розглядатися не лише як інструмент соціальної підтримки, а як складова регіональної економічної політики. У статті досліджено молодіжне інноваційне підприємництво як механізм економічної реінтеграції та реабілітації ветеранів та членів їх сімей в умовах післявоєнної трансформації України. Воно є механізмом економічної реінтеграції через поєднання самозайнятості, професійної адаптації, інноваційної активності та місцевого економічного відновлення. Інституційним середовищем реалізації запропонована концепція Молодіжно-ветеранського центру «Лабораторія креативного підприємництва».

Ключові слова: ветеранське підприємництво, економічна реінтеграція, інновації, креативні індустрії, публічне управління, територіальні громади.

VETERANS POLICIES AND ECONOMIC REINTEGRATION IN THE COMMUNITY-BASED ENTERPRISES SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Veteran entrepreneurship should be viewed not only as a form of self-employment, but also as a tool for rebuilding human capital, creating jobs, developing local communities, and fostering new local economic ecosystems. In Ukraine's postwar transformation, veteran entrepreneurship should be viewed not only as a tool for social support, but also as a component of regional economic policy. The article examines youth innovative entrepreneurship as a mechanism for the economic reintegration and rehabilitation of veterans, female veterans and their family members in the context of Ukraine's post-war transformation. The relevance of the topic is determined by the need to create effective models for the transition of veterans from military service to civilian economic activity, to restore human capital, to support self-employment and to strengthen the economic capacity of territorial communities. The purpose of the article is to justify the role of youth innovation entrepreneurship as a mechanism for the economic reintegration of veterans and their families, and as an institutional ecosystem supporting veterans' business initiatives in local communities. The

ISSN друкованої версії: 2224-6282

ISSN електронної версії: 2224-6290

© Якобчук В.П., Булуй О.Г., Плотнікова М.Ф., 2026

methodological basis of the research includes a systemic approach, institutional analysis, comparative analysis, logical generalization and modelling of the entrepreneurial support ecosystem. The article argues that veteran entrepreneurship should not be reduced to individual grants or isolated business initiatives. It should be formed as a coordinated ecosystem that combines public policy, local economic development, educational support, mentoring, access to finance, social rehabilitation and innovation infrastructure. The proposed model includes training modules, business diagnostics, mentoring support, startup incubation, a partnership council, a digital platform and a monitoring system for social and economic results. The practical value of the article lies in the possibility of using the proposed model for the development of regional and local programmes for supporting veteran business, creating jobs, promoting youth and veteran startups and developing creative industries as part of community recovery. The proposed model of the "Creative Entrepreneurship Laboratory" Youth and Veterans Center is designed as a permanent space for learning, counseling, mentoring, business incubation, and collaborative partnerships among veterans, government agencies, local authorities, the business community, the general public, educational and research institutions.

Keywords: veteran entrepreneurship, economic reintegration, innovation, creative industries, public administration, local communities.

JEL classification: L26, R58, O35.

Постановка проблеми. Війна детермінувала нову реальність, де системна реінтеграція та реабілітація ветеранів є імперативом повоєнного відновлення. Вектор державної політики зміщується з пасивного соцзахисту на забезпечення економічної суб'єктивізації та підприємницької активності захисників. Цей багатограний процес вимагає трансформації військового досвіду в компетенції для цивільного ринку та розвитку самозайнятості. Ключовим активом є молодь із її потенціалом до створення інноваційних стартапів. Проте ветерани натрапляють на бар'єри знань, капіталу, слабкість екосистем підтримки. Лише грантове фінансування не вирішує проблему. Без фахового навчання, менторства, консалтингу бізнес не матиме довгострокової стійкості. Каталізатором змін стане розробка прикладної моделі підтримки підприємництва за партнерства територіальних громад, закладів вищої освіти (ЗВО), органів влади й бізнес-об'єднань. Інституційна синергія забезпечить ефективну адаптацію ветеранів і розбудову ланцюгів доданої вартості.

Аналіз останніх публікацій та досліджень. Проблематика ветеранської політики, підприємництва, соціальної адаптації та розвитку людського капіталу є на перетині економічної науки, публічного управління, соціальної політики, регіонального розвитку та психології реабілітації. У дослідженнях Петруненко Я. В., Злобіна Д. П. підприємництво розглядається як чинник економічного зростання, самозайнятості, інноваційного розвитку, соціальної мобільності та інтеграції вразливих груп у ринок праці [2]. На думку Вербицької А. В. для ветеранів підприємництво має додаткове значення, оскільки дозволяє трансформувати управлінський, організаційний, командний, технічний і лідерський досвід військової служби у цивільну економічну діяльність [1]. Турчак В., Швець В. значну увагу приділяють розвитку соціального підприємництва, малого та середнього бізнесу (МСП), стартап-екосистем, креативних індустрій, інноваційної інфраструктури та територіального розвитку [4]. Капліна А. І. наголошує, що підприємництво виконує не лише економічну й соціальну функцію, оскільки сприяє самореалізації, формуванню довіри, соціальної згуртованості, партнерству та участі громадян у розвитку громад [5]. Для ветеранської молоді ці функції мають особливе значення,

коли економічна активність стає способом професійної адаптації, психологічного відновлення та соціального визнання. Т. Баранецький на основі напівструктурованих інтерв'ю з регіональними посадовцями зазначає, що на рівні державної політики поступово формується інституційна парасолька підтримки ветеранського підприємництва [3]. У 2025 р. Верховна Рада України прийняла закон про створення сприятливих умов для розвитку ветеранського підприємництва, що засвідчило перехід до нормативного регулювання цієї сфери [6], а державні цифрові сервіси та програми підтримки бізнесу розширили грантові можливості для ветеранів та членів їх сімей, зокрема для створення або розвитку власної справи [7–10].

Окремий напрям становлять ініціативи Українського ветеранського фонду й Міністерства у справах ветеранів України, спрямовані на навчання, фінансову підтримку, підвищення економічної самостійності ветеранів, розвиток професійної адаптації. У 2025 р. грантова підтримка охопила понад тисячу ветеранських бізнесів, що підтверджує попит на самореалізацію серед ветеранів і членів їх сімей [14–15]. Водночас кількісне зростання грантових програм не усуває потреби створення локальних інституцій супроводу, які допомагають перетворити бізнес-ідею на життєздатний проєкт. У конкурсних тематичних напрямках наукових досліджень МОН на 2027 р. окремо визначено спеціальний тематичний напрям «Ветеранське підприємництво як засіб економічної реінтеграції». Його зміст передбачає дослідження впливу ветеранського підприємництва на економічний розвиток територіальних громад, створення робочих місць та відновлення економіки в умовах післявоєнної трансформації, а також розробку моделей регіональних й місцевих програм підтримки ветеранського бізнесу, включаючи інкубатори, кластери, дорадчі органи та механізми координації між центральними і місцевими органами влади [11], що підтверджує державний інтерес у науково-прикладних рішеннях у цій сфері.

Водночас попри зростання уваги до ветеранського підприємництва, невирішеними залишаються питання інституційної моделі його підтримки на рівні територіальних громад, інтеграції молодіжного та ветеранського підприємництва, формування постійно діючих

центрів інноваційної підприємницької підтримки, поєднання економічної реінтеграції з психо-соціальним супроводом, а також оцінювання впливу ветеранських бізнес-ініціатив на місцевий економічний розвиток, що визначило наукову та практичну нішу цього дослідження.

Мета статті – обґрунтування ролі молодіжного інноваційного підприємництва як механізму економічної реінтеграції ветеранів та членів їх сімей як інституційної екосистеми підтримки ветеранських бізнес-ініціатив у територіальних громадах.

Методи дослідження. Для системного розв'язання проблеми переходу від соціально-пільгової моделі до інституційної екосистеми економічної реінтеграції застосовано низку загальнонаукових та специфічних методів: на основі застосування системного, інституційного методів та порівняльного аналізу сформульовано гіпотезу про трансформацію військового досвіду в інноваційне підприємництво; на основі ретроспективно-емпіричного аналізу здійснено збір та агрегацію даних щодо періодизації ветеранської політики та здійснено регіональний зріз, де критеріями виступили демографічно-структурні характеристики людського капіталу, економіко-підприємницька здатність, регіонально-інфраструктурна спроможність та соціально-психологічні оцінки майбутньої проєктованої системи; ін-

ституційно-структурне моделювання дозволило спроектувати екосистему постійної присутності через синергію молоді та ветеранів; економіко-математична формалізація та сценарне прогнозування уможливили прогнозування 3 сценаріїв розвитку регіону до 2030 р.

Виклад основних результатів дослідження. Економічна реінтеграція та реабілітація ветеранів є процесом повернення людини з військового середовища до активного суспільно-економічного життя через зайнятість, самозайнятість, професійне навчання, підприємництво, перекваліфікацію, участь у місцевому розвитку та створення нової соціально-економічної ролі. У цьому процесі важливо враховувати факт повернення ветерана на ринок праці й у систему відносин, де необхідно відновити професійну ідентичність, соціальні зв'язки, економічну самостійність, відчуття власної цінності для громади. Аналіз розвитку ветеранської спільноти та ветеранського руху в Україні у 2000–2026 рр. дозволяє простежити еволюцію ветеранської політики від переважно соціально-пільгової моделі до сучасної екосистемної реінтеграції та реабілітації, у якій ветерани та члени їх сімей розглядаються не лише як отримувачі соцпідтримки, а як активні суб'єкти економічного, громадського, підприємницького й інноваційного розвитку (табл. 1).

Таблиця 1

Етапи становлення ветеранської політики в Україні

Період	Провідна характеристика	Тип політики	Характер ветеранського руху	Стратегічний висновок
2000–2013	Переважає ветеранів Другої світової війни, Афганістану та інших попередніх категорій	Соціально-пільгова модель	Меморіальний, соціально-захисний, представницький	Ветеранська політика була переважно політикою соціальних гарантій
2014–2021	Формування сучасної когорті ветеранів АТО/ООС	Перехідна модель соціального захисту, реінтеграції та реабілітації	Активізація громадських організацій, волонтерства, ветеранських ініціатив	Ветерани стають активними суб'єктами громадського життя
2022–2024	Масове зростання кількості військових і майбутніх ветеранів	Антикризова модель підтримки	Розширення запиту на реабілітацію, працевлаштування, психологічну допомогу, бізнес	Ветеранська політика стає питанням національної стійкості
2025–2026	Інституціоналізація цифрових сервісів, бізнес-підтримки, супроводу і ветеранських просторів	Екосистемна модель реінтеграції та реабілітації	Підприємницький, сервісний, цифровий, реабілітаційний, партнерський рух	Потрібна мережа постійно діючих центрів підтримки ветеранів і родин

Джерело: сформовано авторами.

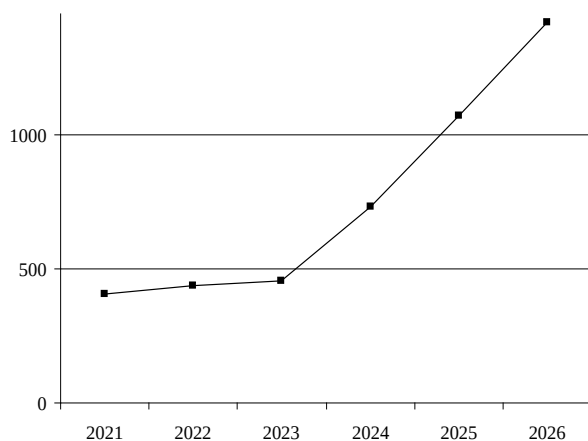
До 2013 рр. ветеранська політика України переважно зосереджувалася на соціальному захисті ветеранів Другої світової війни, учасників бойових дій на території інших держав, передусім Афганістану, осіб з інвалідністю внаслідок війни, членів сімей загиблих. Ве-

теранський рух тоді мав переважно меморіальний, соціально-захисний, представницький характер, а основними формами активності – діяльність ветеранських громадських організацій, участь у державних й місцевих заходах пам'яті, надання соціальних гарантій, са-

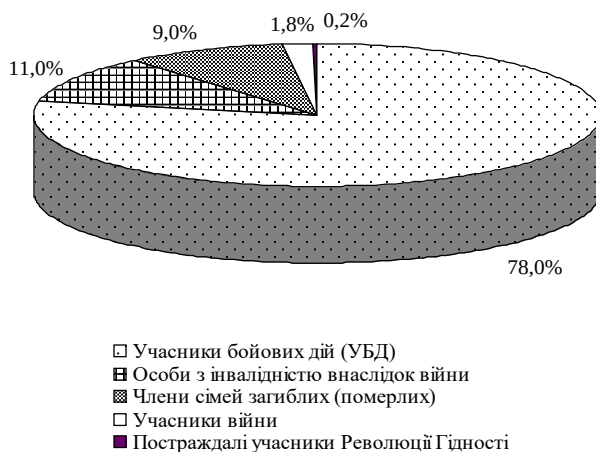
наторно-курортне лікування, пільги, пенсійне забезпечення, підтримка осіб старшого віку, характеризуючи пострадянську структуру ветеранської спільноти, тоді як пізніше формується нова група ветеранів, пов'язана із захистом незалежності, суверенітету і територіальної цілісності України.

Після 2014 р. ветерани стають молодшими, економічно активними, включені у підприємництво, громадське життя, волонтерський рух, локальні ініціативи, безпекові, освітні, спортивні й реабілітаційні проекти. Рух ветеранів перетворюється з соціально-пільгового на громадський, бізнесовий, реінтеграційний, реабілітаційний, правозахисний. За даними Міністерства у справах ветеранів України станом на 01.02.2021 р. до Єдиного реєстру учасників антитерористичної операції та осіб, які брали участь у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки внесено інформацію про 405711 учасників бойових дій [12], а станом на 01.01.2022 р. – 439377 осіб (за 11 місяців кількість зареєстрованих збільшилася на 33,7 тисячі осіб, або на 8,3%, з 2021 р. до 2026 р. кількість зареєстрованих учасників бойових дій збільшилася у 3,6 рази), [12–14]. Станом на 01.01.2022 р. у структурі Єдиного державного реєстру ветеранів війни найбільшу частку становили учасники бойових дій – 58,0%, учасники війни –

20,8%, члени сімей загиблих або померлих ветеранів війни – 13,1%, особи з інвалідністю II групи внаслідок війни – 6,6%, особи з інвалідністю I групи внаслідок війни – 1,4%, тоді як станом на 01.07.2025 р. структура змінилася (рис. 1, для 2026 р. дана авторська оцінка). Найвища частка ветеранів зосереджена у Львівській області – 7,5%, Дніпропетровській області – 7,9%, м. Києві – 6,5%, Харківській області – 6,2%, Київській області – 5,5%, Одеській області – 5,0%, що підтверджує масштаби та регіональну концентрацію ветеранської спільноти ще до повномасштабного вторгнення на національному рівні. Найвища частка учасників бойових дій у загальній кількості місцевих ветеранів у Миколаївській (78%), Закарпатській (78%) та Херсонській (77%) областях. Житомирська область також серед лідерів за кількістю осіб із інвалідністю серед ветеранів [12–14], що визначає напрями ветеранської політики не як вузьку сферу соцзахисту, системи місцевого розвитку людського капіталу, зайнятості, підприємництва, охорони здоров'я, реабілітації, освіти та публічного управління. Ветерани – молоді та працездатні люди, затримка з інтеграцією яких на ринку праці призведе до сплеску структурного безробіття регіонів та галузей суспільного сектору (рис. 1).

а)

б)

Рис. 1. Відомості Єдиного державного реєстру ветеранів війни
Примітка. а) чисельність зареєстрованих учасників бойових дій на початок року, тисяч осіб;
б) структура зареєстрованих у Єдиному державному реєстрі ветеранів війни.

Джерело: сформовано за даними [2].

Водночас до ветеранської екосистеми, крім названих, належать члени сімей загиблих, члени сімей ветеранів, родини військовослужбовців, демобілізовані особи, особи, які перебувають у процесі оформлення статусу, а також громадські, волонтерські, підприємницькі, спортивні, реабілітаційні й освітні ініціативи, які працюють у ветеранському середовищі. За оцінками Національного інституту стратегічних досліджень, після завершення війни їх кількість із ветеранами зростає до 5–6 млн осіб (15–20% населення України [12–14], а отже ветеранська політика впливатиме на ринок праці, систему освіти, охорону здоров'я, місцеве самоврядування, підприємництво, соціальну згу-

тованість, громадську безпеку та економічне відновлення.

Дослідження підтверджують високий рівень суспільної легітимності ветеранського руху. У дослідженні «Портрет ветерана 2025» 96% українців висловили довіру військовим, які воюють, 92% – ветеранам цієї війни, 87% – ветеранам АТО, 77% населення вважають, що суспільство поважає ветеранів, 64% українців мають ветеранів серед членів родини або близьких друзів. У 2025 р. Український ветеранський фонд підтримував 336 проєктів, серед яких 16 проєктів громадських організацій і 320 бізнес-проєктів ветеранів й членів їх сімей на суму понад 490 млн грн, а також компенсу-

вав понад 500 заявок програми одноразової фінансової допомоги, забезпечив майже 27 тис. консультацій через гарячу лінію підтримки [15]. Ветеранське підприємництво не можна звести до фінансування бізнес-ідей, а поєднати економічну підтримку з психологічною безпекою, наставництвом, соціальним визнанням, навчанням, супровід родин, доступ до партнерів й поступове повернення до цивільної професійної ролі у підприємницькому форматі. Адже самооцінка ветеранів демонструє, що лише 60% з них відчують повагу суспільства, а 58% вважають, що соціум недостатньо поінформований про їх потреби, серед негативних явищ називаючи психоемоційну нестабільність – 85%, ризик алкогольної або наркотичної залежності – 79%, нерозуміння соціумом – 75%. Запитаними видами підтримки ветеранів у 2025 р. залишалися матеріальна підтримка – 50%, медична допомога – 43%, психологічна підтримка – 28%, забезпечення житлом – 26% [16], що підтверджує потребу системного підходу, де житло, реабілітація, реінтеграція, підприємництво, зайнятість, охо-

рона здоров'я та психологічна допомога взаємопов'язані.

У 2024 р. Міністерство у справах ветеранів затвердило стандарт «Фахівець із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб» як тренд поступової професіоналізації ветеранської політики [18], а у 2025–2026 рр. посилюється інфраструктура. На платформі е-Ветеран функціонують сервіси щодо статусів, пільг, психологічних послуг, електронних сервісів і супроводу ветеранів [19]. У 2025 р. 1442 ветерани та члени їх сімей отримали державні гранти за програмою «Власна справа» на загальну суму 694,1 млн грн. (табл. 2), що дозволило створити 2802 нові робочі місця [17]. Отже, ветеранське підприємництво має вимірюваний економічний ефект: один грантоотримувач у середньому забезпечував два нові робочі місця, що ілюструє доцільність підтримки ветеранських бізнес-ініціатив не лише як соціальної допомоги, а як інструменту розвитку малого бізнесу, зайнятості та місцевої економіки.

Таблиця 2

Інституційна підтримка ветеранів в Україні

Напрямок	Показник	Значення	Аналітичний висновок
Проекти Українського ветеранського фонду	Загальна кількість підтриманих проєктів	336	Ветеранський рух набуває проєктної форми
Громадські ініціативи	Проекти громадських організацій	16	Зберігається роль громадського сектору
Бізнес-ініціативи	Бізнес-проекти ветеранів і членів сімей	320	Підприємництво стає провідним напрямом економічної реінтеграції та реабілітації
Фінансування УВФ	Обсяг підтримки	490 млн грн	Формується фінансова інфраструктура бізнесу ветеранів
Гаряча лінія УВФ	Кількість консультацій	27 тис.	Високий попит на правовий, кризовий і навігаційний супровід
Державна програма «Власна справа»	Отримувачі грантів	1442	Ветерани і родини активно входять у підприємництво
Державна програма «Власна справа»	Обсяг грантів	694,1 млн грн	Бізнес стає інструментом реінтеграції та реабілітації
Державна програма «Власна справа»	Створені робочі місця	2802	Ветеранське підприємництво має прямий ефект зайнятості

Джерело: сформовано на основі [4–6].

Вивчення питання соціально-економічної реінтеграції та реабілітації ветеранів у Житомирській області, регіону де ветеранська політика набуває системного, інституційного й міжсекторного характеру, а наявність значної їх кількості (частка ветеранів становила 4,2%) сформувало підґрунтя мережі фахівців із супроводу ветеранів, розвитку місцевих програм підтримки, появи ветеранських просторів, залучення міжнародних партнерів, формування практик психосоціальної підтримки, житлових компенсацій, освітньої інтеграції, працевлаштування та підприємництва, [15–21]. У листопаді 2025 р. в регіоні обліковано 55,9 тис. УБД (з них 2,7 тис. жінки), 8 тис. осіб з інвалідністю, 8,3 тис. тих, хто втратив рідних, 4 тис. загиблих та 2 тис. зниклих, що формує попит на гендерно чутливі програми й су-

провід (рис. 2). Область розвиває мережеву модель реінтеграції та реабілітації ветеранів – у 49 громадах 70 фахівців за 5 місяців 2025 р. опрацювали 4997 комплексних звернень. У 2024 р. 1366 осіб навчалися, 300 отримали роботу чи гранти (фінансування склало 30 млн грн, створено 120 робочих місць). Бердичівська громада із 9 громадами району (цільова група – 11 тис. осіб) сформувала міжмуніципальний сервісний хаб та надала 1200 консультацій. Житомирська громада фокусується на житлі – 158,7 млн грн субвенцій ним забезпечили 70 родин ветеранів [15–24]. Ми виокремили такі типи політики реінтеграції та реабілітації громад: а) реабілітаційно-психосоціальний (центри, хаби); б) сервісно-супровідний; в) економіко-інтеграційний (гранти, навчання).

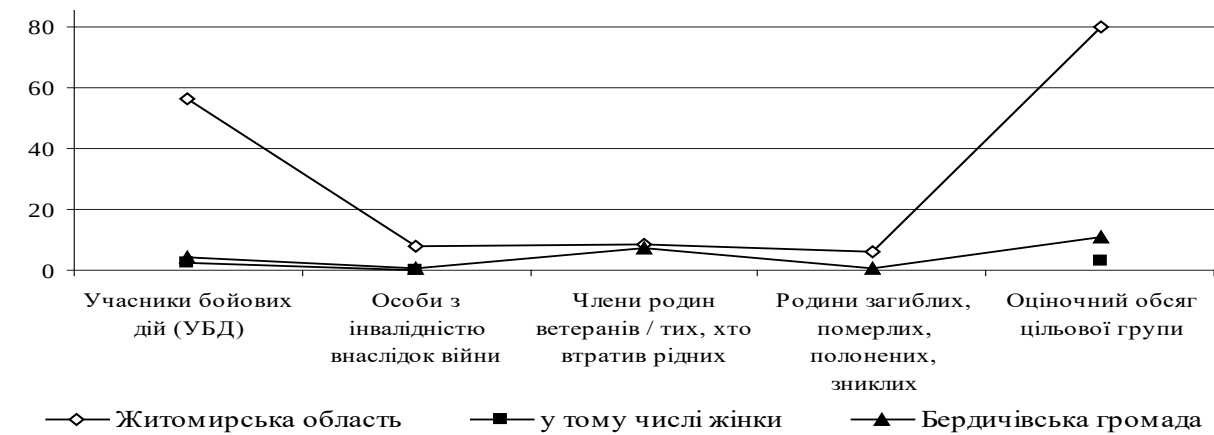

Рис. 2. Специфіка регіональної політики реінтеграції та реабілітації ветеранів у Житомирській області станом на кінець 2025 р.

Примітка. а) облікова статистика цільових груп ветеранської політики, тисяч осіб;

б) модель типології ветеранської політики громад Житомирської області.

Джерело: сформовано за даними [15–24].

Підприємництво має значний потенціал для реінтеграції, дозволяючи адаптувати військові навички (дисципліну, командну роботу, дії в умовах ризику) до економіки. Проте бізнес вимагає іншої логіки: планування, маркетингу та аналітики. Тут молодіжне інноваційне підприємництво об'єднує енергію молоді, досвід ветеранів і креативні підходи. Акцент робиться на креативних індустріях (медіа, дизайн, туризм, ремесла) з нижчим порогом входу. Для ветеранів це дохід й інструмент психологічного відновлення, самовираження, соціалізації, тоді як діючі в Україні інструменти підтримки ветеранського бізнесу фрагментовані, а соціум потребує цілісної траєкторії: від ідеї, навчання до фінансування й масштабування. Тому ініціюємо створення постійно діючого простору інтеграції освітньої, менторської, інкубаційної та партнерської підтримки – Молодіжно-ветеранського центру «Лабораторія креативного підприємництва» (табл.3). Цінність Центру

полягає у сталій присутності в громаді, формуванні довіри та повному супроводі ветеранів протягом усього підприємницького циклу. Концептуальна модель інтегрує такі блоки: 1) освітній (навчання основам бізнесу, фінансовій грамотності, маркетингу, е-комерції, управлінню проєктами, креативним індустріям); 2) аналітичний (оцінка потреб, моніторинг створених робочих місць, трекінг виживаності бізнесів, та впливу на локальну економіку); 3) консультаційний (індивідуальний супровід ідей, правова й податкова підтримка, реєстрація, підготовка грантових заявок та презентацій); 4) менторський (залучення діючих підприємців, фінансистів, експертів та успішних ветеранів-бізнесменів); 5) партнерський (синергія влади, громади, закладів освіти, служби зайнятості, фондів, донорів); 6) інкубаційний (трансформація ідей у стартапи, формування команд, створення MVP, тестування бізнес-моделей, вихід на ринок).

Таблиця 3

Функціональна модель Молодіжно-ветеранського центру «Лабораторія креативного підприємництва»

Функціональний блок		Основний зміст		Очікуваний результат	
Освітній блок		Навчання з підприємництва, фінансів, маркетингу, цифрових інструментів, креативних індустрій		Формування підприємницьких компетентностей ветеранів та членів їх сімей	
Консультаційний блок		Інд. супровід бізнес-ідей, грантів, реєстрації, юр. та податкових питань		Підготовлені бізнес-плани, заявки, дорожні карти запуску бізнесу	
Менторський блок		Залучення підприємців, експертів, ветеранів-підприємців, представників фінансових установ		Підвищення життєздатності бізнес-ініціатив та зменшення ризику помилок на старті	
Інкубаційний блок		Тестування бізнес-моделей, створення команд, MVP, підготовка до ринку		Запуск стартапів, соціальних підприємств і креативних бізнесів	
Партнерський блок		Координація з владою, громадами, бізнесом, громадськістю, фондами, освітніми установами		Формування локальної екосистеми підтримки ветеранського підприємництва	
Аналітичний блок		Моніторинг потреб, результатів, робочих місць, впливу на громаду		Дані для локальних програм підтримки бізнесу ветеранів	
Відмінність «Лабораторії креативного підприємництва» від інших інституцій					
Критерій	Бізнес-інкубатори / акселератори	Центри підтримки підприємництва (ЦПП, Дія.Бізнес)	Ветеранські простори / хаби (Veteran Hub)	«Лабораторія креативного підприємництва»	
Головна мета	Максимізація прибутку, швидкий запуск комерційних стартапів, залучення інвестицій	Сервісна й консультаційна підтримка бізнесу, допомога у реєстрації, грантах податках	Психологічна та юридична підтримка, соціалізація, дозволя (простір турботи)).	Системна економічна реінтеграція та реабілітація через інноваційне підприємництво та розвиток громади	
Цільова аудиторія	Підприємці з комерційними ідеями, IT-фахівці, стартап-команди	Широке коло громадян, діючі ФОП, малий та середній бізнес.	Ветерани, військовослужбовці та члени їх родин.	Молодь (інноватори) + ветерани та члени їх родин (як партнери та співзасновники).	
Врахування психологічного стану	Відсутнє. Жорстке конкурентне середовище, фокус виключно на KPI та прибутковості	Відсутнє або мінімальне (стандартна клієнтська комунікація).	Високе, переважно поза площиною створення економічних суб'єктів (бізнесу).	Вбудована у бізнес-процеси психологічна безпека та інтеграція до цивільного життя, довіра, командність.	
Економічний фокус	Високі технології (FinTech, AgroTech, IT, Biotech).	Торгівля, сфера послуг, класичний малий бізнес.	Соц. ініціативи, мікропроекти самозайнятості.	Креативні індустрії та інновації з гучним порогом входу	
Рівень місцевої інтеграції	Екстериторіальний (орієнтація на глобальні чи національні ринки)	Локальний (точкові державні чи муніципальні сервіси)	Муніципальний або громадський (соціально-правовий супровід)	Інтеграція в стратегії ТГ через взаємодію влади, ЦНАП, бізнесу, ЗВО.	
Час супроводу	Фіксована (3–6 місяців акселерації / інкубації, після чого вихід)	Разові або періодичні консультації за запитом клієнта	Достроковий або ситуативний соціальний супровід.	Повний цикл супроводу: від ідеї та MVP до виживання бізнесу.	

Джерело: сформовано авторами.

Запропонована модель забезпечує перехід від фрагментарної підтримки до дієвого екосистемного підходу, метою якого є економічна реінтеграція та реабілітація через розбудову постійного інституційного простору, де ветерани та їхні родини отримують доступ до знань, експертизи, капіталу й довгострокового фахового супроводу. Ефективність діяльності «Лабораторії креативного підприємництва» як координаційної екосистеми, яка поєднує державну політику, місцевий розвиток, освітню підтримку, доступ до фінансів, соціальну реабілітацію та інноваційну інфраструктуру можна оцінити за допомогою функції суспільного добробуту:

$$E_{lab} = \int_{t_0}^{t_n} (\sum_{i=1}^N (V_{eco}^i + V_{soc}^i + V_{env}^i) - C_{inst}) dt \rightarrow \max \quad (1)$$

де:

N – кількість інкубованих ветеранських та молодіжних стартапів;

 V_{eco}^i – згенерована додана вартість (податки, створені робочі місця, ВРП); V_{soc}^i – монетизований соціальний ефект (відновлення людського капіталу, зниження рівня безробіття, психосоціальна стабілізація); V_{env}^i – екологічний ефект діяльності підприємств креативної економіки; C_{inst} – транзакційні та операційні витрати на утримання Центру.

Оскільки ми розглядаємо Житомирську область (регіон із високою часткою осіб з інвалідністю внаслідок війни та потужною децентралізованою мережею супроводу – 70 фахівців у 49 громадах), «Лабораторія креативного підприємництва» виступатиме хабом для агрегації їх ініціатив. Для розрахунку за ключовими метриками оцінено кількість життєздатних стартапів, створені робочі місця та мультиплікатор повернення інвестицій у вигляді податків до місцевого бюджету з використанням наявних трендів: щорічне зростання кількості ветеранів за відсутності їх підтримки з боку органів державної влади та місцевого самоврядування й низького рівня ветеранського підприємництва (песимістичний сценарій), функціонування наявних програм підтримки ветеранів (очікуваний сценарій) та в разі

функціонування «Лабораторій креативного підприємництва» у кожній громаді регіону (рис. 3). Песимістичний сценарій (консервативно-інерційний) за нестачі фінансування, низької купівельної спроможності населення області, складної психологічної адаптація бенефіціарів кількість інкубованих бізнесів складе 40–50 проєктів, створені робочі місця – 60–80 (переважно через самозайнятість без залучення найманих працівників). Економічна природа проєктів включатиме мікробізнес із низьким порогом входу (крафтове виробництво, хендмейд, наприклад, створення та онлайн-реалізація авторських іграшок або дизайнерських чокерів). Такі проєкти генерують невеликі суми єдиного податку, виконуючи функцію трудової терапії, соціальної стабілізації, не даючи молоді випасти з економіки.

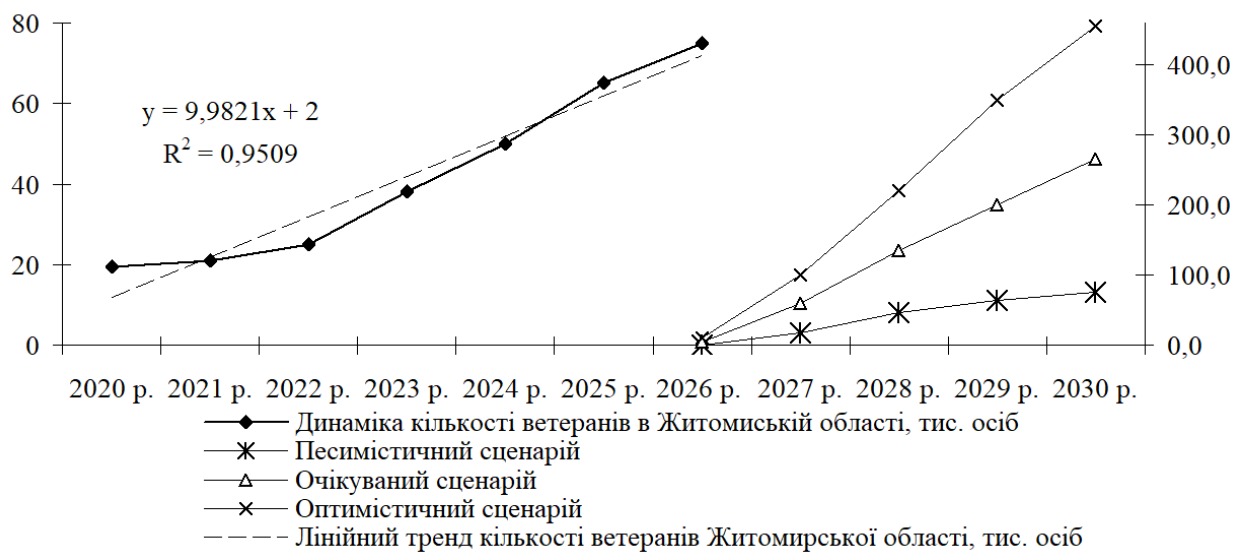

Рис. 3. Сценарії дії «Лабораторії креативного підприємництва»

Джерело: сформовано авторами.

Очікуваний сценарій (базовий / цільовий / реалістичний) передбачає стабільну роботу грантових програм («Власна справа», Українського ветеранського фонду), ефективну взаємодію Лабораторії з місцевими ЦНАПами та громадами та 120–150 проєктів інкубованих бізнесів, які створять 300–400 робочих місць (в середньому 2–3 робочі місця на один стартап). Економічна природа таких проєктів – це розвиток сфери послуг та приватної освіти (запуск приватних музичних студій, орієнтованих на дитячу педагогіку – навчання гри на фортепіано, класичний репертуар, або мовних шкіл, які пропонують базові курси англійської мови рівня А1 для соціальної адаптації та підготовки дорослих до виходу на міжнародний ринок праці). Як наслідок матиме місце формування стійкого середнього класу в громадах Житомирщини (такі бізнеси регулярно сплачують ПДФО та ЄСВ за найманих працівників, формуючи стабільну дохідну базу для ОТГ, а рівень виживання стартапів через 2 роки становить близько 65%).

Оптимістичний сценарій (інноваційно-проривний) передбачає високий рівень цифровізації, залучення зовнішніх інвестицій (міжнародних донорів), синергія молодіжного ІТ-сектору та ветеранського управлінсь-

кого досвіду, наслідком яких стане створення понад 200 бізнесів та 600–800 робочих місць. Мова йде про створення масштабованих цифрових продуктів (SaaS) та B2B-сервісів за межами Житомирської області, зокрема розробка автоматизованих Telegram-ботів для бухгалтерського обліку (на зразок цифрових помічників для ФОП), які оптимізують податкову звітність інших підприємців. Висока додана вартість створює потужний мультиплікативний ефект, коли 1 грн інвестицій у Лабораторію за 3 роки повертається 4–5 грн до бюджету.

Модель гнучко адаптується до специфіки громад (туризм, виробництво, цифрові послуги). Координація базується на розподіленій відповідальності: держава забезпечує базис і гранти, регіон – модерує мережу, громада – дає інфраструктуру, інтегрує ініціативи у стратегію, полісекторальна рада здійснює навігацію. Інноваційність моделі є у синергії психосоціальної підтримки та економіки. Екосистема враховує психологію транзиту: потребу в довірі, безпеці й командності. Критичною є залучення родин ветеранів як повноцінних співзасновників і драйверів справи. Впровадження моделі передбачає а) аудит (аналіз потреб і партнерів);

б) дизайн (організаційна розбудова); в) апробація (старт інкубації бізнес-ідей); в) масштабування успішного досвіду; г) результативність економічна оцінюються за створеними стартапами, робочими місцями, залученим капіталом, виживанням, соціальна – за навченими ветеранами, їх родинами, впевненістю, соціалізацією, управлінські – за схваленими локальними програми підтримки.

Висновки. На основі статистичного аналізу 2000–2026 рр. визначено такі ключові тенденції розвитку ветеранського руху в Україні: 1) відбувся перехід від соціально-пільгової моделі ветеранської політики до моделі економічної, професійної, психологічної, громадської реінтеграції та реабілітації; 2) після 2014 р. сформувалася нова група ветеранів російсько-української війни, яка є молодшою, активнішою та орієнтованою на участь у громадських, підприємницьких і безпечних ініціативах; 3) після 2022 р. кількість ветеранів зросла і ветеранська політика є центральним напрямом держуправління, місцевого розвитку у сфері розвитку людського капіталу; 4) ветеранський рух переходить від самоорганізації й волонтерства до інституціоналізації: фондів, програм, диджиталсервісів, стандартів,

ветеранських просторів, бізнес-грантів і центрів супроводу; 5) ветеранське підприємництво має прямий економічний ефект, сприяючи створенню робочих місць, самозайнятості, запуску бізнес-проектів, розвитку локальних ринків й креативних індустрій. Пропонований Молодіжно-ветеранський центр «Лабораторія креативного підприємництва» є постійно діючою екосистемою поєднання навчання, консультування, менторства, цифрового супроводу, психологічної безпеки, партнерства з владою й бізнесом за моніторингу результатів економічної реінтеграції та реабілітації молодих ветеранів і членів їх сімей через підприємництво, стартапи, креативні індустрії, проєктний менеджмент і партнерську взаємодію з органами державної влади, місцевого самоврядування, бізнесом і громадськістю.

Декларація про використання ШІ. Під час підготовки статті використано актуальну архітектуру моделі Gemini від Google з метою уточнення перекладу анотації та структурування тексту. Штучно генерований текст не використовувався без редагування. Автори несуть повну відповідальність за науковість, точність та цілісність викладеного матеріалу.

Список використаних джерел:

1. Вербицька А. В. Роль бізнесу як каталізатора розвитку соціального підприємництва в процесі реінтеграції військовослужбовців, ветеранів та членів їх сімей. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2023. Вип. 49. С. 7–10. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2023-49-1>
2. Петруненко Я., Злобін Д. Соціальне підприємництво як інструмент економічної реінтеграції ветеранів: український та міжнародний досвід, Науковий вісник Ужгородського Національного Університету, Серія Право. 2025. Вип. 88, Ч. 4. С. 198–207. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.88.4.30>
3. Баранецький Т. Аналіз місцевої та регіональної політики і рекомендації до органів влади. Ветеран Хаб, Принцип, Юридична сотня та Простір Можливостей. URL: <https://www.pryncyp.org/wp-content/uploads/2026/02/analiz-miscevoyi-ta-regionalnoyi-polityky-i-rekomendacziyi-do-organiv-vlady-compressed.pdf> (дата звернення: 30.04.26).
4. Турчак В., Швед В. Молодіжне соціальне підприємництво як шлях до відновлення економіки країни. Modeling The Development Of The Economic Systems. 2025. № 1. С. 436–442. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2025-15-56>
5. Капліна А. І. Молодіжне підприємництво як чинник розвитку економіки. Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка. 2021. Вип. 8. С. 29–33. DOI: <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2021.8.4>
6. Про ветеранське підприємництво: Закон України від 31.07.2025 № 4563-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4563-20#Text> (дата звернення: 30.04.26).
7. Грант для ветеранів та членів їхніх сімей. Портал Дія. (єРобота). URL: <https://diia.gov.ua/services/grant-dlya-veteraniv-ta-chleniv-yihnih-simej> (дата звернення: 30.04.26).
8. Грант для ветеранів та членів їхніх сімей. (Умови гранту для ветеранів). Державна служба зайнятості. URL: <https://www.dcz.gov.ua/people/ubd> (дата звернення: 30.04.26).
9. Дія.Бізнес. (Хаб для ветеранів). URL: <https://business.diia.gov.ua/home/to-veterans> (дата звернення: 30.06.26).
10. «Робота: грант для ветеранів та членів їхніх сімей для створення або розвитку ветеранського бізнесу (Міністерство економіки України/Державний центр зайнятості). Портал е-Ветеран. (Міністерство у справах ветеранів). URL: <https://eveteran.gov.ua/benefits/yerobota-grant-dlya-veteraniv-ta-chleniv-yihnih-simej-dlya-stvorenniya-abo-rozvitku-veteranskogo-biznesu> (дата звернення: 30.04.26).
11. Освіта переможців: представляємо стратегічний план діяльності. Міністерство освіти і науки України. (11 берез. 2024). URL: <https://mon.gov.ua/news/osvita-peremozhstv-predstavlyaemo-strategichniy-plan-diyalnosti> (дата звернення: 30.04.26).
12. Чисельність ветеранів в Україні: аналіз регіонального розподілу. Національний інститут стратегічних досліджень. (26 черв. 2026). URL: https://www.niss.gov.ua/news/statti/chyselnist-veteraniv-v-ukrayini-analiz-rehionolnoho-rozpodilu?_cf_chl_f_tk=BMADkoZSk4osDmdOUbG_QHyOrFX3c_Tggk2EgGOQIzE-1782803817-1.0.1.1-38oR82Lx579JD7H4cT5.GCSYrwbKw_PUMDHu_EaSJrLk (дата звернення: 30.04.26).
13. Адміністративні дані в значенні Закону України «Про державну статистику», що збираються Міністер-

ством у справах ветеранів України. Дія. URL: <https://data.gov.ua/dataset/034f43a4-133a-498f-8478-6076ed1013e4> (дата звернення: 30.04.26).

14. Аналітична інформація за даними Міністерства у справах ветеранів України. Міністерство у справах ветеранів України. URL: <https://data.mva.gov.ua/> (дата звернення: 30.04.26).

15. 2025 Річний звіт Українського ветеранського фонду. Світимо далі разом. Український ветеранський фонд. 2025. URL: <https://veteranfund.com.ua/wp-content/uploads/doc/report-2025.pdf> (дата звернення: 30.04.26).

16. Портрет ветерана 2025. Український ветеранський фонд. 2025. URL: <https://veteranfund.com.ua/wp-content/uploads/2025/12/Portret-veterana-2025.pdf> (дата звернення: 30.04.26).

17. Гранти до 1 млн грн: «Власна справа» з 2026 року розширює підтримку ветеранів та їхніх сімей. 20 Delo. (9 груд. 2025). URL: <https://delo.ua/news/granti-do-1-mln-grn-vlasna-sprava-z-2026-roku-rozsiryuje-pidtrimku-veteraniv-ta-yixnix-simej-456691/> (дата звернення: 30.04.26).

18. Про затвердження професійного стандарту «Фахівець із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб»: Наказ від 31.12.2024 № 508. Міністерство у справах ветеранів України. URL: <https://mva.gov.ua/pro-zatverdzhennya-profesiynogo-standartu-fahivets-iz-suprovodu-veteraniv-viyni-ta-demobilizovanih-osib> (дата звернення: 30.04.26).

19. e-Ветеран. Міністерство у справах ветеранів. URL: <https://eveteran.gov.ua/> (дата звернення: 30.04.26).

20. У Житомирській області зареєстровані майже 60000 учасників бойових дій, 2700 з них – жінки. Житомир.info. (28 лист. 2025). URL: https://www.zhitomir.info/news_231627.html (дата звернення: 30.04.26).

21. Віталій Бунечко: Житомирщина продовжує масштабувати програми підтримки ветеранів. Діалог влади та бізнесу. Житомирська обласна державна адміністрація. (29 лист 2024). URL: <https://oda.zht.gov.ua/news/vitalij-bunechko-zhytomirshhyna-prodovzhuye-masshtabuvaty-programy-pidtrymky-veteraniv-dialog-vlady-ta-biznesu/> (дата звернення: 30.04.26).

22. Житомирщина продовжує впровадження сучасної системи супроводу ветеранів. Zhytomir.city. (13 червня 2025). URL: <https://www.zhytomir.city/zhytomirshhyna-prodovzhuye-vprovadzhennya-suchasnoyi-systemy-suprovodu-veteraniv/> (дата звернення: 30.04.26).

23. Відбулося виїзне засідання комісії щодо Центру психосоціальної підтримки ветеранів війни та осіб, постраждалих від війни. Бердичівська міська рада. (25 липня 2025). URL: <https://berdychiv-rada.gov.ua/2025/07/%d0%b2%d1%96%d0%b4%d0%b1%d1%83%d0%bb%d0%be%d1%81%d1%8f-%d0%b2%d0%b8%d1%97%d0%b7%d0%bd%d0%b5-%d0%b7%d0%b0%d1%81%d1%96%d0%b4%d0%b0%d0%bd%d0%bd%d1%8f-%d0%ba%d0%be%d0%bc%d1%96%d1%81%d1%96%d1%97-%d1%89/> (дата звернення: 30.04.26).

24. У Житомирській громаді ще 13 сімей ветеранів з інвалідністю отримують гроші для придбання житла. Житомир.info. (20 жовтня 2025). URL: https://www.zhitomir.info/news_230852.html (дата звернення: 30.04.26).

References:

1. Verbytska, A. V. (2023). Rol biznesu yak katalizatora rozvytku sotsialnoho pidpriemnytstva v protsesi reintehratsii viiskovoslužhbovtsiv, veteraniv ta chleniv yikh simej [The role of business as a catalyst for the development of social entrepreneurship in the process of reintegration of military personnel, veterans and their family members]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*, (49), 7–10. <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2023-49-1> [in Ukrainian]

2. Petrunenko, Ya. V., & Zlobin, D. L. (2025). Sotsialne pidpriemnytstvo yak instrument ekonomichnoi reintehratsii veteraniv: ukraïnskyi ta mizhnarodnyi dosvid [Social entrepreneurship as an instrument of economic reintegration of veterans: Ukrainian and international experience]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya Pravo*, 88(4), 198–207. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.88.4.30> [in Ukrainian]

3. Baranetskyi, T. (2026). Analiz mistsevoi ta rehionalnoi polityky i rekomendatsii do orhaniv vlady [Analysis of local and regional policy and recommendations to authorities]. *Veteran Khab, Pryntsyp, Yurydychna sotnia ta Prostir Mozhlyvosti*. <https://www.pryncyp.org/wp-content/uploads/2026/02/analiz-miscevoyi-ta-regionalnoyi-polityky-i-rekomendacziyi-do-organiv-vlady-compressed.pdf> [in Ukrainian]

4. Turchak, V., & Shved, V. (2025). Molodizhne sotsialne pidpriemnytstvo yak shliakh do vidnovlennia ekonomiky krainy [Youth social entrepreneurship as a way to restore the country's economy]. *Modeling The Development Of The Economic Systems*, (15), 436–442. <https://doi.org/10.31891/mdes/2025-15-56> [in Ukrainian]

5. Kaplina, A. I. (2021). Molodizhne pidpriemnytstvo yak chynnyk rozvytku ekonomiky [Youth entrepreneurship as a factor of economic development]. *Tavriiskyi naukovyi visnyk. Seriya: Ekonomika*, (8), 29–33. <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2021.8.4> [in Ukrainian]

6. Verkhovna Rada of Ukraine. (n.d.). Zakon Ukrainy «Pro veteranske pidpriemnytstvo» [Law of Ukraine "On veteran entrepreneurship"]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4563-20#Text>

7. Portal Diia. (n.d.). Hrant dlia veteraniv ta chleniv yikhnikh simej [Grant for veterans and their family members]. <https://diia.gov.ua/services/grant-dlya-veteraniv-ta-chleniv-yikhnikh-simej>

8. Derzhavna sluzhba zainiatosti. (n.d.). Hrant dlia veteraniv ta chleniv yikhnikh simej (Umovy hrantu dlia veteraniv) [Grant for veterans and their family members]. <https://www.dcz.gov.ua/people/ubd>

9. Diia.Biznes. (n.d.). Khab dlia veteraniv [Hub for veterans]. <https://business.diia.gov.ua/home/to-veterans>
10. Portal e-Veteran. (n.d.). yeRobota: hrant dlia veteraniv ta chleniv yikhnikh simei dlia stvorennia abo rozvytku veteranskoho biznesu [eRobota: grant for veterans and their family members for the creation or development of veteran business]. <https://eveteran.gov.ua/benefits/yerobota-grant-dlya-veteraniv-ta-chleniv-yihnih-simej-dlya-stvorennia-abo-rozvitku-veteranskogo-biznesu>
11. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. (11 berez. 2024). Osvita peremozhtsiv: predstavliaemo stratehichniy plan diialnosti [Education of winners: presenting a strategic plan of action]. <https://mon.gov.ua/news/osvita-peremozhtsiv-predstavlyaemo-strategichniy-plan-diyalnosti>
12. Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen. (n.d.). Chyselnist veteraniv v Ukraini: analiz rehionalnoho rozpodilu [Number of veterans in Ukraine: analysis of regional distribution]. https://www.niss.gov.ua/news/statti/chyselnist-veteraniv-v-ukrayini-analiz-rehionalnoho-rozpodilu?__cf_chl_f_tk=BMADkoZSk4osDmdOUbG_QHyOrFX3cTgk2EgGOQIzE-1782803817-1.0.1.1-38oR82Lx579JD7H4cT5.GCSYrwbKwPUMDHu_EaSJrLk
13. Portal Diia. (n.d.). Administratyvni dani v znachenni Zakonu Ukrainy «Pro derzhavnu statystyku», shcho zbyraiutsia Ministerstvom u spravakh veteraniv Ukrainy [Administrative data within the meaning of the Law of Ukraine "On state statistics", collected by the Ministry of Veterans Affairs of Ukraine]. <https://data.gov.ua/dataset/034f43a4-133a-498f-8478-6076ed1013e4>
14. Ministerstvo u spravakh veteraniv Ukrainy. (n.d.). Analychna informatsiia za danymy Ministerstva u spravakh veteraniv Ukrainy [Analytical information according to the Ministry of Veterans Affairs of Ukraine]. <https://data.mva.gov.ua/>
15. Ukrainskyi veteranskyi fond. (2025b). Svitymo dali razom. 2025 Richnyi zvit Ukrainskoho veteranskoho fondu [We shine further together. 2025 Annual report of the Ukrainian Veterans Fund]. <https://veteranfund.com.ua/wp-content/uploads/doc/report-2025.pdf>
16. Ukrainskyi veteranskyi fond. (2025a). Portret veterana 2025 [Portrait of a veteran 2025]. <https://veteranfund.com.ua/wp-content/uploads/2025/12/Portret-veterana-2025.pdf>
17. Delo. (2025). Hranty do 1 mln hrn: "Vlasna sprava" z 2026 roku rozshyriuie pidtrymku veteraniv ta yikhnikh simei [Grants up to 1 million UAH: "Vlasna sprava" expands support for veterans and their families from 2026]. <https://delo.ua/news/granti-do-1-mln-grn-vlasna-sprava-z-2026-roku-rozsiryuje-pidtrimku-veteraniv-ta-yixnix-simei-456691/>
18. Ministerstvo u spravakh veteraniv Ukrainy. (2024, Desember 31). Pro zatverdzhennia profesiinoho standartu "Fakhivets iz suprovodu veteraniv viiny ta demobilizovanykh osib [On approval of the professional standard 'Specialist in accompanying war veterans and demobilized persons] (Order No. 508) <https://mva.gov.ua/pro-zatverdzhennya-profesiynogo-standartu-fahivets-iz-suprovodu-veteraniv-viyni-ta-demobilizovanih-osib>
19. Ministerstvo u spravakh veteraniv Ukrainy. (n.d.). e-Veteran [e-Veteran]. <https://eveteran.gov.ua/>
20. Zhytomyr.info. (2025, November 28). U Zhytomyrskii oblasti zareistrovani maizhe 60000 uchasykiv boiovykh dii, 2700 z nykh – zhinky [Almost 60,000 combatants are registered in the Zhytomyr region, 2,700 of them are women]. https://www.zhitomir.info/news_231627.html
21. Zhytomyrska oblasna derzhavna administratsiia. (2024, November 28). Vitalii Bunechko: Zhytomyrshchyna prodovzhuie masshtabuvaty prohramy pidtrymky veteraniv. Dialoh vlady ta biznesu [Vitaliy Bunechko: Zhytomyr region continues to scale up veteran support programs. Dialogue between government and business]. <https://oda.zht.gov.ua/news/vitalij-bunechko-zhytomyrshchyna-prodov-zhuye-masshtabuvaty-programy-pidtrymky-veteraniv-dialog-vlady-ta-biznesu/>
22. Zhytomyr.city. (2025, June 13). Zhytomyrshchyna prodovzhuie vprovadzhennia suchasnoi systemy suprovodu veteraniv [Zhytomyr region continues to implement a modern system of accompanying veterans]. <https://www.zhytomyr.city/zhytomyrshchyna-prodovzhuie-vprovadzhennia-suchasnoyi-systemy-suprovodu-veteraniv/>
23. Berdychivska miska rada. (2025, July 25). Vidbulosia vyizne zasidannia komisii shchodo Tsentru psykhosotsialnoi pidtrymky veteraniv viiny ta osib, postrazhdalikh vid viiny [An off-site meeting of the commission regarding the Center for psychosocial support of war veterans and persons affected by war was held]. <https://berdychiv-rada.gov.ua/2025/07/%d0%b2%d1%96%d0%b4%d0%b1%d1%83%d0%bb%d0%be%d1%81%d1%8f-%d0%b2%d0%b8%d1%97%d0%b7%d0%bd%d0%b5-%d0%b7%d0%b0%d1%81%d1%96%d0%b4%d0%b0%d0%bd%d0%bd%d1%8f-%d0%ba%d0%be%d0%bc%d1%96%d1%81%d1%96%d1%97-%d1%89/>
24. Zhytomyr.info. (2025, October 20). U Zhytomyrskii hromadi shche 13 simei veteraniv z invalidnistiu otrymauiut hroroshi dlia prydbannia zhytla [In the Zhytomyr community, another 13 families of veterans with disabilities will receive money to purchase housing]. https://www.zhitomir.info/news_230852.html

Дата надходження статті: 25.05.2026 р.

Дата прийняття статті до друку: 16.06.2026 р.

Дата публікації (оприлюднення) статті: 23.07.2026 р.

Стаття поширюється на умовах ліцензії Creative Commons Attribution License International CC-BY.